

Gagana Tokelau

Te uiga o na laupapa

Ko na hukehukega fakavave e tukufakatahi ai na fakamatalaga kua fakatatia ki te tulaga e iku ki ei ni vaega o kilatou e tākua i lalo, kae fakatatau ki te lahi o te afainaga e ono pa ki ei kafai te kelekele kua pa kihe tulaga fakapokepoke:

- laupapa lanu paepae
- laupapa lanu hehega
- laupapa lanu kukula

He mea mahani lava te lahi o te popole ma te hē mautonu ki te tulaga e ono pa ki ei, kafai na tutupu he fakalavelave fakafuaheki. Ko na taimi e hau, ka mafai ai ke kikila ma iloilo pe malamala foki te tulaga e ono mafai ai ke fakaititia te afainaga o te ola ma haogalēmu.

E ui lava la ona maualuga te tulaga fakapokepoke kafai kua maea he fakalavelave na tutupu, e talafeagai te fakapipiki o he laupapa lanu hehega (Y) ke mafai ai te tokalahiga o kāiga ke nonofo i o latou fale kafai e mafai ma talafeagai.

E manakomia ke hukehuke e he inihia faufale te tulaga e iei ai na fale kua afaina ke iloa mai ai te tulaga e iei ai te fale. E hē he tiute ona inihinia e gafa ma te iloiloga o te kelekele ke fai e kilatou te iloiloga o te fale, ma e ono hē tuku atua e kilatou te tonu e uiga ki te laupapa e tatau ona tutuki ki te fale pe ko te R2.

Poloka 2: Iloiloga fakavave o na laupapa

Risk Level	Rapid Assessment outcome	Placard
Taigole te tulaga e fakahetonu ai ie; e māmā pe hēai ni mea e fakakino pe ono afaina ai he ola	E MAFAI KE FAKA AOGĀ E hē manakomia ni iētahi iloiloga/ hukehukega ke fai	E MAFAI KE FAKA AOGĀ (PAEPAE)
E feoloolo te tulaga e ono lamatia ai te ola le; e taigole te tulaga e ono afaina ai na meatotino pe ko te nofoaga e nofo ai koe fakatahi ai ma na kogafenua e tafapili atu	Y1 E FAKATAPULA TE ULUFALE KI LOTO O NI VAEGA O TE FALE OIOTI E fakahā te ulufale ki na vaega o te fale pe ko te fenua kua afaina lahi Y2 E FAKATAPULA TE ULUFALE – ULUFALE MO HE TAIMI PUKUPUKU OIOTI pe iei he hēai he tino e fanatu kave koe ki lotu	FAKATAPULĀ TE ULUFALE (LANU HEHEGA)
E hili atu te fakapokepoke te tulaga e ono lamatia ai ola ie; lahi te afainaga ki te fale pe ko na kogafenua e tafapili atu e ono	R1 E FAKAHĀ TE ULUFALE E fakapokepoke ona ko te kelekele e holo R2 E FAKAHĀ TE ULUFALE Matuai afaina lahi	E FAKAHĀ TE ULUFALE (LANU KUKULA)